

ARTICULUS TERTIUS

*Quaenam sit vis ac ratio Primatus
Romani Pontificis.*

§ I.

Exponitur status quaestionis.

948. Asserta et vindicata Primatus in B. Petro institutione, eiusque in Romanis Pontificibus perpetuitate, ad eiusdem naturam intimius rimandam progradimur: atque hac etiam in re ducem habemus Cone. Vaticanum. Innovata enim Concilii Florentini definitione, qua Romani Pontifices Petri successores plenam dicuntur habere potestatem gubernandi universalem Ecclesiam (n. 903.); Conc. Vatican. (cit. Const. *Pastor Aeternus*, cap. 3.) — 1) veram Primatus indolem declarat, dicens: « Docemus proinde et declaramus, Ecclesiam Romanam, disponente Domino, super omnes alias ordinariae potestatis obtinere principatum, et hanc Romani Pontificis iurisdictionis potestatem, quae vere episcopalis est, immediatam esse: erga quam cuiuscumque ritus et dignitatis pastores atque fideles, tam seorsum singuli quam simul omnes, officio hierarchiae subordinationis, veraeque obedientiae obstringuntur, non solum in rebus, quae ad fidem et mores, sed etiam in iis, quae ad disciplinam et regimen Ecclesiae per totum orbem diffusae pertinent; ita ut custodita cum Romano Pontifice tam communionis, quam eiusdem fidei professionis unitate, Ecclesia Christi sit unus grex sub uno summo pastore. Haec est catholicae veritatis doctrina, a qua deviare salva fide atque salute nemo potest ».

2) Praeoccupat deinde obiectionem fieri solitam, inquiens: « Tantum autem abest, ut haec Summi Pontificis potestas officiat ordinariae ac immediatae illi episcopalis iurisdictionis potestati, qua Episcopi, qui positi a Spiritu Sancto in Apostolorum locum successerunt, tamquam veri pastores assignatos sibi greges, singuli

singulos, pascunt et regunt, ut eadem a supremo et universalii Pastore asseratur, roboretur ac vindicetur, secundum illud Sancti Gregorii Magni: Meus honor est honor universalis Ecclesiae. Meus honor est fratribus meorum solidus vigor. Tum ego vere honoratus sum, cum singulis quibusque honor debitus non negatur ».

3) Infert quaedam iura a potestate Primatus dimanantia, contrariosque damnat errores qui ab eiusdem natura perperam intellecta derivantur. Dicit enim: — a) Porro ex supra illa Romani Pontificis potestate gubernandi universam Ecclesiam ius eidem esse consequitur, in huius sui munera exercitio libere communicandi cum pastoribus et gregibus totius Ecclesiae, ut iidem ab ipso in via salutis doceri ac regi possint. Quare damnamus ac reprobamus illorum sententias, qui hanc supremi capitinis cum pastoribus et gregibus communicationem licite impediri posse dicunt, aut eandem reddunt saeculari potestati obnoxiam, ita ut contendant, quae ab Apostolica Sede vel eius auctoritate ad regimen Ecclesiae constituuntur, vim ac valorem non habere, nisi potestatis saecularis placito confirmentur » — b) « Et quoniam divino Apostolici primatus iure Romanus Pontifex universae Ecclesiae praeest, docemus etiam et declaramus, eum esse iudicem fidelium, et in omnibus causis ad examen ecclesiasticum spectantibus ad ipsius posse iudicium recurri: Sedis vero Apostolicae, cuius auctoritate maior non est, iudicium a nemine fore retractandum, neque cuiquam de eius licere iudicare iudicio. Quare a recto veritatis tramite aberrant, qui affirmant, licere ab iudiciis Romanorum Pontificum ad oecumenicum Concilium tamquam ad auctoritatem Romano Pontifice superiore appellare ».

4) Demum totam hanc doctrinam canone concludit, dicens: « Si quis itaque dixerit Romanum Pontificem habere tantummodo officium inspectionis vel directionis, non autem plenam et supremam potestatem iurisdictionis in universam Ecclesiam, non solum in rebus, quae ad fidem et mores, sed etiam in iis, quae ad disciplinam et regimen Ecclesiae per totum orbem diffusae pertinent: aut eum habere tantum potiores partes, non vero totam plenitudinem huius supremae potestatis; aut hanc eius potestatem non esse ordinariam et immediatam sive in omnes ac singulas

ecclesias, sive in omnes et singulos pastores et fideles; anathema sit ».

949. Ut vis harum definitionum innotescat, simulque praesentis quaestionis limites praefiniantur, adnotamus imprimis nos hic supponere quae superius statuta sunt de institutione Primatus immediate in B. Petro; deque eius perpetuitate, ac Rom. Pontificum in eodem successione. Hinc praesens quaestio non tam est contra Novatores, quam contra Jansenianos eorumque sectatores; Pseudocatholicos, qui in Italia *Regalistae*, in Gallia *Parlementarii* audiunt; contra *Gallicanos*, qui Primatus institutione admissa, veram eius naturam pervertunt.

950. Iamvero, ut eorum omnium erroribus se opponeret Conc. Vaticanum, declaravit I. Primatum Romanorum Pontificum, Petri successorum, esse « iurisdictionis potestatem, quae vere episcopalis est »; adeoque errare eos qui dicunt « Romanum Pontificem habere tantummodo officium inspectionis vel directionis, non autem plenam et supremam potestatem in universam Ecclesiam ». Ex quibus liquet Primatum vere consistere in potestate episcopali; non proprio ordinis (siquidem quoad potestatem ordinis convenit Rom. Pontifex cum reliquis Episcopis), sed iurisdictionis; iurisdictionis quidem plenae et supremae. Cum autem Primatus divinae institutionis sit, atque ad intimam et essentialiem Ecclesiae constitutionem pertineat; illa Episcopalis potestas iurisdictionis plena et suprema, in qua Primatus consistit, *intrinseca* est tum Primateum Ecclesiae, idque ex iure divino.

951. Quae catholicae doctrinae affirmatio directe est contra eos, qui cum Febronio, Tamburini (*Vera idea della S. Sede*, c. 2.), et aliis distinguunt in Rom. Pontifice duplēm dignitatem: *Episcopalem* nempe, in qua, nulla facta distinctione inter potestatem ordinis et iurisdictionis, eum dicunt simpliciter aequalem caeteris Episcopis, et *Primatelem*. Rom. Pontifex, aiunt, ut *Episcopus* exercet episcopalem iurisdictionem in romana dioecesi; uti *Primas* vero se habet ad totam Ecclesiam, sicut Metropolita aut Patriarcha ad provinciam aut provincias sibi respective subiectas. Non est ergo Rom. Pontifex proprie totius Ecclesiae *Episcopus*, sicut Episcopi sunt illi, quibus singulares dioeceses gubernandae traduntur; sed merus inspector, cui praesidium ac directio totius

ovilis competit. Unde etiam, quod ultimo et primario Tamburini cum suis asseclis intendit, regimen Ecclesiae, aiunt, ex Christi institutione non est monarchicum; sed nonnisi ex errore et abusu, atque usurpationibus Rom. Pontificum, monarchicum evasit.

952. Addit II. Conc. Vat., episcopalem illam potestatem iurisdictionis plenam et supremam esse « *immediatam* sive in omnes et singulas Ecclesias, sive in omnes et singulos Pastores et fideles ». Potestas *immediata mediatae* opponitur: mediatam autem potestatem in aliquos ille habet, qui eos non attingit nisi mediantibus eorum superioribus immediatis; ergo immediata est potestas, quae eosdem attingit tamquam proprios subditos, nulla alia potestate interposita. Revera post Febronium, nonnulli Theologi Galli docuerunt totam potestatem Primatus in eo consistere, ut Rom. Pontifex moveat episcopos diversarum dioecesum ad proprium munus rite exercendum, ita ut nonnisi *mediantibus* illis exercere possit suam iurisdictionem in omnes fideles. Affirmant, inquit Bailly (et ipse sententiae subscribit), « Papam non posse, invitis Episcopis, in dioecesis munera Episcoporum consueta exercere; non posse, v. g., ordinarie sacerdotes approbare, ministros ordinare, fideles aliis Episcopis subditos a piorum communione secludere; uno verbo, Summum Pontificem non esse Pastorem immediatum in alienis dioecesis. Patentur tamen, atque in confesso est apud omnes, S. Pontifici, utpote capiti omnium ecclesiarum, incumbere solitudinem universalem; ipsius esse invigilare omnibus dioecesis; eum posse, ratione primatus, si urgeat necessitas, aut in aliis casibus extraordinariis, ac iuxta canonum praescripta, Episcoporum munera exercere, aut ad id delegare ».

953. Itaque, iuxta hanc partem definitionis Vaticanae, tenendum est, Rom. Pontificem, qui vi Primatus habet universalem iurisdictionem Episcopalem, posse tamquam proprios subditos et non alienos immediate attingere sicut Episcopos, ita reliquos fideles omnes: hos scilicet non mediantibus illis. Adverte tamen — 1) ex hoc minime sequi nullum alium, praeter Rom. Pontificem, iurisdictione potiri; sicut in societate vere et absolute monarchica, etsi Rex sua potestate immediate agere possit in omnes subditos;

inde tamen minime excluduntur inferiores magistratus: quod a fortiori obtinet in monarchia ecclesiastica, in qua *iure divino* debent esse Episcopi — 2) Necesse autem non est ut Rom. Pontifex per seipsum exerceat hanc immediatam potestatem in omnes fideles; sed exercere illam potest etiam per suos delegatos, absque ope tamen Episcoporum particularium dioecesum — 3) Possunt in Ecclesia distingui superiores *mediati* et *immediati* ad designandum ordinem praesidum inter se, quatenus qui uno gradu simplices fideles excedit, dicitur immediatus superior p[ro]ae illis qui duobus aut pluribus gradibus excedunt, ac proinde dicuntur mediati; non vero ad designandum ordinem subditorum ad praesides, quatenus unius iurisdictioni immediate subiacent, alterius vero nonnisi mediante illo. Unde, sicut Parochus respectu Episcopi est superior immediatus fidelium, quin tamen sequatur non posse Episcopum in sua dioecesi per se facere quod Parochi possunt; ita Episcopi particulares dici possunt superiores immediati in sua dioecesi, quin tamen negetur posse Rom. Pontificem per se aut per suos delegatos in illa efficere quidquid Episcopus potest, et aliquid amplius.

954. Declarat III. et definit Conc. Vat. immediatam potestatem Primatus in universam Ecclesiam esse *ordinariam*. Potestas dici potest *ordinaria* per oppositionem vel ad *delegatam* vel ad *extraordinariam*: primo modo potestas ordinaria ea dicitur, quae iure divino vel humano alicui officio adnexa est, ita ut qui officium obtinet, vi illius et non vi specialis delegationis iurisdictionem exercet: altero modo potestas ordinaria ea dicitur quae semper viget, et non solum extraordinariis concurrentibus circumstantiis. Iamvero *delegatam* dicerent potestatem *Primatus*, qui eum *immediate* Ecclesiae collatum assererent, ita ut nonnisi delegatione Ecclesiae illam Rom. Pontifices exerceant (qui error supra refutatus est): *extraordinariam* vero dicerent, qui, uti iam innuit Bailly, concederent quidem Rom. Pontifici potestatem *immediatam* in omnes Pastores et fideles, sed solum in quibusdam casibus extraordinariis, id exigentibus specialibus circumstantiis; *in causa negligentiae aut malitia* Episcoporum, uti ait Febronius.

955. Hunc errorem proprie damnavit Conc. Vat. (alium enim

iam damnaverat cap. 1. (cf. n. 847.), dum asseruit immediatam potestatem Primatus esse *ordinariam*. Quare asserendum est officium Pastoris *universalis* et *immediati* in Rom. Pontifice *ordinarium* esse et nativum, non vero accidentale; ex intrinseca natura monarchiae ecclesiasticae, prout a Christo fuit instituta, promanare, non autem nasci ex circumstantiis occurrentibus: hae quidem illius exercendi praebent occasionem, non autem ei dant originem. Iuverit tamen hic adnotare, aliud esse, quod ex defectu auctoritatis fieri non potest; aliud esse quod non expedit aut non licet ut passim et pro libitu fiat. Episcopus, ex. gr., quoscumque suos dioecesanos valide matrimonio iungere potest; non expedit tamen ut in parochias suae dioecesis perpetuo excurrens hoc munus exerceat. Pari ratione non expedit ut negotiis minoribus, nulla urgente causa, sese passim immisceant Rom. Pontifices (ita nec agunt nec unquam egerunt): at si velit Papa rem aliquam, quae minutior videatur, decernere sive per se, sive per suum delegatum, iure suo utitur; neque ab ullo impediri aut iudicari ullomodo potest. Huc facit illud S. Bernardi ad Eugenium III. (de Consid. l. 2. c. 4.): « Quid tam indignum tibi, quam ut *totum tenens* non sis contentus toto, nisi minutias quasdam, atque exiguae portiones ipsius tibi creditae universalis, *tamquam non sint tuae*, satagas nescio quomodo adhuc facere tuas?... Sic factando *probatis vos habere plenitudinem potestatis*, sed iustitiae forte non ita. Facitis hoc *quia potestis* sed utrum hoc debeatis quaestio est ».

956. Definita Romani Pontificis suprema episcopali potestate immediata et ordinaria, Conc. Vatic. subdit IV.: « erga quam (potestatem) cuiuscumque ritus et dignitatis pastores atque fideles, tam seorsum singuli quam *simul omnes*, officio hierarchiae subordinationis, veraeque obedientiae obstringuntur ». Quibus verbis definitum est S. Pontificem esse superiorem Concilio.

957. « Quaestio haec (num Papa sit superior Concilio) exorta est », inquit Bellarminus (de Conc. l. 2. c. 13.), « tempore Concilii Pisani; quia cum duo Pontifices, qui simul sedebant in schismate, Gregorius XII. et Benedictus XIII., non videbantur serio cogitare de tollendo schismate per spontaneam abdicationem, quemadmodum ante Pontificatum uterque voverat, et iuraverat:

Cardinales utriusque partis secesserunt Pisas et tractare coeperunt an sibi liceret, invitis Pontificibus illis, Concilium generale convocare, et eos Pontifices deponere... Deinde cum paulo post fieret Concilium Constantiense, et Joannes XXIII. qui solus ad Concilium accesserat, a Concilio clam discessisset, atque ita Concilium sine capite remansisset, tractare Patres coeperunt, an Concilium posset invitum Pontificem iudicare, et deponere. Sed maxime controversia crevit tempore Concilii Basileensis; quia enim Eugenius Papa IV. Concilium Basileense inchoatum dissolvere volebat et impedire, ne ulterius progrederetur, coeperunt Patres querere, an tenerentur obedire Pontifici, an Pontifex potius teneretur obedire ipsis, id est, generali Concilio. Et quoniam paulo ante viderant duos Pontifices, Joannem XXIII. et Benedictum XIII. depositos fuisse per Concilium Constantiense, et sic impositum finem maximo schismati; coeperunt metuere, ne, si Pontifex non teneatur obedire Concilio, iterum schisma renovaretur, et sine ullo remedio Ecclesia remaneret. Itaque hac occasione tunc plurimi in eam sententiam iverunt, ut Concilium esset supra Pontificem. Sed dum voluerunt schismatibus viam praeccludere, ipsi novum schisma fecerunt, creato Pseudopapa Felice V. qui postea cognito errore abdicavit se Pontificatu ».

958. Quamvis sanior doctorum pars, praesertim post Conc. Florentinum et Lateranense, antiquae doctrinae constanter adhaeserit; quidam tamen Gallicani, suae ipsius Ecclesiae traditioni valedicentes proclamarunt Concilium esse supra Papam. Articulus secundus celebris declarationis nomine cleri Gallicani editae die 19. Mart. 1682, sic sonat: « Sic autem inesse Apostolicae Sedi, ac Petri successoribus, Christi Vicariis, rerum spiritualium plenam potestatem, ut simul valeant atque immota consistant sanctae oecumenicae synodi Constantiensi a Sede Apostolica comprobata, ipsoque Romanorum Pontificum ac totius Ecclesiae usu confirmata, atque ab ecclesia Gallicana perpetua religione custodita decreta de auctoritate conciliorum generalium, quae sessione quarta et quinta continentur; nec probari a Gallicana ecclesia qui eorum decretorum, quasi dubiae sint auctoritatis, ac minus adprobata, robur infringunt aut *ad solum schismatis tempus* Concilii dicta detorquent ».

959. Ne autem in ambiguitate versemur, observandum est — 1) cum Bellarmino (l. c.), duobus modis posse comparari Papam cum Concilio: « *Uno modo*, ut sumatur ab una parte solus Papa verus, et indubitatus; ab altera Concilium generale, cui praesit Papa per se, vel per legatos, ita ut nihil definiatur sine consensu ipsius. *Altero modo*, ut sumatur ab una parte solus Papa, ab altera Concilium generale, cui Papa nec per se, nec per suos legatos praesit. Intelligo autem non praesidere per suos legatos, etiam quando legatus quidem ab eo missus praeest Concilio, sed agit contra ipsius Pontificis voluntatem; tunc enim non est vere eius legatus, licet pro tali se gerat ». Quaestio praesens non versatur circa primam comparationem, iuxta quam fere quaereremus num Papa sit maior seipso: « supervacanea est », ait idem Bellarminus (l. c.), « illa quaestio, an Concilium cum Papa, sit maius solo Papa; nam sive sit maius, sive minus, nunquam iudicabit, neque damnabit, neque deponet invitum Papam. Quomodo enim hoc illud Concilium faceret, quod nihil agit sine consensu Papae? Num Papa seipsum invitum volet iudicari et damnari? — Agitur ergo da Pontifice per se sumpto, *seorsum ab Episcoporum coetu* qui pariter *seorsum a Rom. Pontifice* et per se concipiatur.

2) Observandum est hic non agi de Pontifice defuncto, aut praesertim *dubio*; sed *certo*. Si nempe Papa dubius sit, praesertim si sint plures dubii suas proprias obedientias habentes, convenient omnes teneri eos se concilio subiicere; nam, inquit Suarez (de Fid. disp. 10. sect. 6. n. 19.), « in eo casu non datur verus Papa in conspectu Ecclesiae, quae proinde minime tenetur illi obedire; manet ergo ius Ecclesiae ad eligendum Pontificem verum, cui teneatur obedire, atque adeo ad deponendum dubium ».

3) Quod si dicas: ergo si Papa fiat contumax et scandalosus (de haeresi alibi sermo erit) cum maximo Ecclesiae discrimine, nullum erit remedium? — *Resp. 1*): ergo si Concilium sine Papa contumax fiat (novimus quandoque id factum esse), nullum erit remedium? — 2) Si Papa fiat scandalosus et contumax, moneri potest a Concilio; sed huic monitioni, secundum sententiam communem, non vi ipsius coactiva, sed iure naturali et divino, parere tenetur; quod si admonitioni minime obtemperans in malo perseveret, « ultra progredi nefas esset, sed Dei interim Provi-

dentiae eius resipiscentia esset committenda, ab eaque precibus ac gemitibus unice efflagitanda » (1).

960. Haec sunt doctrinae capita, quae hic propugnanda suscipimus: unde sequentem statuimus

PROP. XXXIX. — 1. *Ratio Primatus, quem Romani Pontifices uti Petri successores iure divino obtinent, proprie consistit in iurisdictionis potestate episcopali, quae plena sit et suprema, imo immediata et ordinaria in omnes et singulos tum fideles tum pastores — 2. sive hi seorsum singuli, sive omnes simul spectentur: adeoque Rom. Pontifex superior est ipso Episcoporum coetu, seu Episcopis omnibus in synodo oecumenica congregatis.*

§ II.

Ostenditur rationem primatus in eo esse,
ut sit suprema episcopalis iurisdictionis potestas
immediata et ordinaria.

961. Ac primo ratio Primatus consistit in iurisdictione Episcopali. Quod probatur recolendo ipsa testimonia, quibus institutionem Primatus demonstravimus. Etenim

I. Quoad testimonium Matth. XVI., Primatus — 1) exhibetur sub metaphora *fundamenti*, a quo Ecclesia firmatatem unitatemque accipit. Atqui Primatus nequit esse principium firmitatis et

(1) Notat Sylvius (Contr. 1. 4 q. 3. art. 6. ad 11.): « Licet Ecclesia non possit abscondere seu deponere Pontificem, casu quo fiat membrum putridum, est, tamen aliquis qui potest eum abscondere, is nimur qui eum constituit potestatemque pontificiam illi dedit, id est, Christus. Sicut ergo non male provisum est regno, quamvis eius proceres non possunt vice-regem deponere si noxious fiat, modo rex ipse possit illum deponere; ita in proposito ». — Et Bellarminus (l. c. c. 19.): « Non mirum est si manet Ecclesia sine remedio humano efficaci, quandoquidem non nimirum salus eius praecipue humana industria, sed divina protectione, cum eius rex sit Deus. Itaque, etiamsi Ecclesia non possit deponere Pontificem, tamen potest ac debet Domino supplicare, ut ipse remedium adhibeat: et certum est Deo fore curae eius salutem, qui talem Pontificem vel convertet, vel de medio tollet, antequam Ecclesiam destruat ».

unitatis Ecclesiae, nisi sit vera et suprema potestas regendi, non vero simplex officium inspectionis et directionis (n. 857.). Ergo Primatus consistit in ea regendi potestate. Atqui potestas regendi Ecclesiam est potestas *Episcopalis*: in clericis enim et non in laicis instituit Christus Ecclesiasticam hierarchiam (nn. 525. seqq.); atque inter clericos, Episcopos, posuit Deus *regere Ecclesiam suam*. Ergo.

2) In eodem testimonio Primatus exhibetur sub symbolo clavium. Atqui traditio clavium importat veram auctoritatem, et non simplicem inspectionem et directionem; id patet — a) ex dictis (n. 857.) — b) ex confessione adversariorum, qui ideo dicunt potestatem collatam esse a Christo ipsi Ecclesiae et non Petro, quia fingunt Christum immediate Ecclesiae *claves* dedisse. Ergo.

3) Simile argumentum desumitur ex verbis « quocumque ligaveris », etc.: haec enim important veram potestatem, uti patet — a) ex dictis (n. mox c.) — b) ex repetitione eorumdem verborum apud Matth. (XVIII.), ubi, iuxta Tamburinum eiusque asseclas, important in Apostolis eorumque successoribus veram iurisdictionem *Episcopalem*.

962. II. Idem conficitur ex testimonio Jo. XXI. Nam — 1) vidimus (n. 868.) illud *pasce* importare veram potestatem regendi; et (n. 869.) illud *agnos meos* et *oves meas* significare quotquot sunt de Ecclesia, sive fideles sive Pastores. Atqui illis verbis continetur institutio Primatus, uti demonstratum est. Ergo Primatus est vera potestas iurisdictionis regendi universam Ecclesiam. Sed haec potestas, uti paulo ante diximus, ex ipsa Ecclesiae constitutione non est nisi potestas *Episcopalis*. Ergo.

2) Idem confirmatur usu biblico et ecclesiastico, iuxta quem *Episcopus* representatur sub symbolo *Pastoris*, et potestas *episcopalis* exprimitur verbo *pascere*. Ita (I. Pet. V. 2.) de Episcopis dicitur: « *Pascite* qui in vobis est gregem Dei »; et (Actor. XX. 28.) dicuntur episcopi positi a Spiritu Sancto ad *pascendam* (*ποιησατεντ*) Ecclesiam Dei. Immo (I. Pet. II. 25.) Christus dicitur « *pastor* et *episcopus* animarum nostrarum, ac *princeps pastorum* »; et Paulus (Hebr. XIII. 20.) Christum appellat « *pastorem magnum ovium* »; Christus ipse se (Joan. X.) sub *pastoris* symbolo frequenter exhibet. Hinc Ecclesia *Pastores* vocat Apostolos